

IDEOLOGISK IDENTIFIKATION

RICHARD KARLSSON

Sammanfattning

Den svenska parlamentariska situationen har de senaste åren varit under förändring. Förutom partistrategiska och sakpolitiska anledningar till de låsningar som funnits så ligger troligen en förklaring även i partiernas ideologiska grundvärderingar. Det här kapitlet kommer att undersöka dessa grundläggande värderingar bland de svenska väljarna, i form av ideologiska identifikationer. Hur vanligt är det att identifiera sig med olika ideologier och vilka ideologier identifierar väljarna sig med i högst respektive lägst utsträckning? Detta kommer att studeras såväl för befolkningen generellt som för olika befolkningsgrupper. Därefter kommer vi att undersöka huruvida graden av ideologisk identifikation samvarierar med inställningen till ett antal politiska förslag på det vis som vi på förhand kan förvänta oss givet de olika ideologiska grundvärderingarna. Avslutningsvis kommer kapitlet att undersöka hur ideologisk identifikation ser ut bland partiernas partisympatisörer.

Förändringar i det svenska politiska landskapet

Under den gångna mandatperioden har en stor del av de politiska diskussionerna kretsat kring vilka regeringsalternativ som är möjliga och/eller önskade. De två block, bestående av ett socialistiskt och ett borgerligt regeringsalternativ, som under lång tid varit de huvudsakliga alternativen i svensk politik, har alltmer kommit att luckras upp. Detta förändrade landskap har i sin tur inneburit ett ökat behov för de politiska partierna att navigera och kommunicera såväl sin position som sin partigruppstillhörighet.

Som en följd av detta har partiernas företrädare under de senaste åren gjort mer eller mindre tydliga uttalanden om att inte samtala/samarbeta/budgetförhandla/regera med det ena eller det andra partiet. Flera partier har förklarat att alla former av samarbete med Sverigedemokraterna är otänkbart och Januariavtalet innehöll formuleringar som syftade till att Vänsterpartiet inte skulle ges något inflytande över den politiska inriktningen. Centerpartiets förtroenderåd förklarade även i sin framtidsagenda våren 2021 att partiet skulle undvika att ge ytterkantspartier på såväl vänster- som högerkanten något avgörande inflytande. Vid sidan av partistrategiska och sakpolitiska anledningar till att utesluta samarbeten med vissa partier så har argumenten ofta grundat sig i värderingar och ideologi med antagandet att allt för skilda grundvärderingar (ideologier) gör ett samarbete omöjligt och/eller oönskat.

Politiska ideologier

Något förenklat kan sägas att politiska ideologier växte fram då det feodala samhället omvandlades till ett industriellt/kapitalistiskt samhälle. De tre klassiska ideologierna liberalism, konservatism och socialism gav då olika svar på frågan hur det nya samhället skulle se ut och kom därmed också att företräda olika samhällsklasser (Heywood, 2007:16; Denzau & North, 1994; Freedon, 2001). Liberalismen kom att bli företrädare för medelklassens intressen medan konservatismen förde den landägande aristokratins talan och socialismen blev arbetarklassens röst (Heywood, 2007:16). På liknande vis skulle feminism kunna förstås som en ideologi för att värna kvinnors rättigheter medan nationalism (i en svensk kontext) skulle föra svenskföddas talan.

Den förste att använda begreppet ideologi var Antoine Destutt de Tracy som under franska revolutionens dagar använde det för att beteckna den nya vetenskapen om idéer som växte fram (Heywood, 2007:5). Begreppet har sedan dess använts i en lång rad olika betydelser och ingen konsensus har nåtts om hur ideologi ska definieras. Vissa har till och med gått så långt som att kalla ideologi för *”det mest svårångade begreppet inom samhällsvetenskapen”* (McLellan, 1995). En definition som föreslagits är att *”...ideology consists of a set of interconnected beliefs and their associated attitudes, shared and used by members of a group or population...”* (Fine & Sandstrom, 1993; se även Erikson & Tedin, 2003; Feldman, 2013; Jost, Federico & Napier, 2009). En sådan definition av begreppet skulle innebära att ideologisk identifikation samvarierar såväl med grupptillhörighet som med åsikter i sakfrågor.

Den nationella SOM-undersökningen 2021

Under hösten 2021 genomfördes den nationella SOM-undersökningen där en fråga om ideologisk identifikation inkluderades. Formuleringen var ”Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som...” följt av fem ideologiska beteckningar. Det fanns även möjlighet att ange en egen ideologisk beteckning och ange i vilken grad man betraktar sig som det. Svarsalternativen var ”stämmer helt”, ”stämmer delvis”, ”stämmer inte särskilt bra”, ”stämmer inte alls”.

De fem angivna ideologiska beteckningarna var socialist, liberal, konservativ, feminist samt nationalist. Det är också dessa beteckningar som vi kommer att fokusera på i detta kapitel (för liknande analyser för tidigare år se Oleskog Tryggvason, 2021 och Svensson, 2019).

I och med att svarspersonerna inte presenterades med någon definition av ideologierna så innebär det att det var upp till svarspersonerna själva att tolka betydelsen av begreppen.

Ideologisk identifikation i Sverige

För över femtio år sedan hävdade Herbert Tingsten i sin bok *Från idéer till idyll – Den lyckliga demokratin* att samhället hade trätt in i en avideologiserad tid där ideologierna var döda (Tingsten, 1966). Detta startade en debatt om hans påstående var korrekt eller inte. I skaran av kritiker fanns såväl den dåvarande statsministern Tage Erlander som Folkpartiledaren Bertil Ohlin, två personer som i övrigt sällan höll med varandra (Dagens Nyheter, 31 januari 1966).

Den första frågan vi ställer oss är i vilken utsträckning den svenska befolkningen identifierar sig med olika ideologiska beteckningar. Existerar det någon ideologisk identifikation eller är ideologierna döda i väljarnas ögon? För att besvara den frågan undersöker vi styrkan i respondenternas ideologiska identifikationer, det vill säga vilken som är den största utsträckning som de identifierar sig med en ideologi. Resultaten presenteras i tabell 1. Om en respondent anser att minst en av de ideologiska beteckningarna stämmer helt, då är respondentens högsta grad av ideologiska identifikation 'stämmer helt'. Om en respondent däremot inte anser att någon av de namngivna ideologiska beteckningarna stämmer helt, men däremot anser att åtminstone en av dessa stämmer delvis, då är respondentens högsta grad av ideologiska identifikation 'stämmer delvis'. Vi lägger alltså inte i detta skede någon vikt vid vilken ideologisk beteckning det är som svarspersonen identifierar sig med utan bara graden av identifikation.

Tabell 1 Grad av ideologisk identifikation, 2021 (procent)

	Andel
Stämmer inte alls	3
Stämmer inte särskilt bra	3
Stämmer delvis	48
Stämmer helt	46
Total	100
Antal svarande	1 441

Kommentar: Frågan löd "Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som..." följt av fem ideologiska beteckningar samt 'Annat'. De fem ideologiska beteckningarna är socialist, liberal, konservativ, feminist och nationalist. Svarsalternativen var 'stämmer helt', 'stämmer delvis', 'stämmer inte särskilt bra', 'stämmer inte alls'.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2021.

Det framgår tydligt av tabellen att en klar majoritet identifierar sig med en ideologisk beteckning i någon utsträckning. Hela 94 procent anser att det stämmer delvis eller helt att de betraktar sig som minst en av de fem ideologierna. Gruppen som är av motsatt uppfattning, och som därmed kan kallas ideologiskt oidentifierade personer, är betydligt mindre, endast sex procent uppger att det inte stämmer alls

eller inte stämmer särskilt bra.¹ Nästan varannan person upplever att det stämmer helt att de betraktar sig som en av de nämnda ideologiska beteckningarna. Det tycks därmed klart att de allra flesta har någon ideologisk identifikation, till viss grad, och att en betydande andel dessutom har det till stark grad.

Härnäst kommer vi att titta närmare på vilka ideologier som det är vanligast att identifiera sig med och vilka ideologier som väcker den allra starkaste känslan av identifikation.

Tabell 2 Ideologisk identifikation med fem olika ideologier, 2021 (procent)

År	Socialist	Liberal	Konservativ	Feminist	Nationalist
Stämmer inte alls	26	21	37	18	33
Stämmer inte särskilt bra	18	24	28	16	28
Stämmer delvis	40	47	30	38	31
Stämmer helt	16	8	5	28	8
Total	100	100	100	100	100
Antal svarande	1 384	1 329	1 337	1 359	1 345

Kommentar: Frågan löd 'Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som...' följt av fem ideologiska beteckningar samt 'Annat'. De fem ideologiska beteckningarna är socialist, liberal, konservativ, feminist och nationalist. Svarsalternativen var 'stämmer helt', 'stämmer delvis', 'stämmer inte särskilt bra', 'stämmer inte alls'.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2021.

Den vanligaste ideologiska etiketten att betrakta sig som, delvis eller helt, är feminist. Även socialist och liberal är relativt vanligt, medan det är något färre som identifierar sig som nationalist och konservativ. Om vi endast fokuserar på andelen som menar att det stämmer helt att de betraktar sig som de ideologiska beteckningarna blir bilden i huvudsak liknande, men givetvis med lägre nivåer.

Ideologisk identifikation och grupptillhörighet

Flera av ideologierna har historiskt haft kopplingar till specifika samhällsklassers intressen och vi kommer därför att undersöka huruvida detta gäller ännu idag. Vi kommer därför att undersöka hur den ideologiska identifikationen skiljer sig åt i olika grupper av befolkningen, både vad gäller grad av identifikation och vilka ideologier som man identifierar sig med. De grupper som kommer att jämföras är kön, åldersgrupp, utbildningsnivå, bostadsort, nuvarande hem, yrkesgrupp samt medborgarskap.

Tabell 3 Ideologisk identifikation bland olika befolkningsgrupper, andel som instämmer helt, 2021 (procent)

	Andel 'stämmer helt' för minst en av ideologierna	Socialist	Liberal	Konservativ	Feminist	Nationalist
Samtliga	46	16	8	5	28	8
Kön						
Män	41	14	9	9	19	11
Kvinnor	50	18	8	3	36	6
Ålder						
16–29 år	58	14	10	3	50	5
30–49 år	48	17	8	2	31	7
50–64 år	43	16	9	6	24	9
65–85 år	43	16	8	9	22	11
Utbildning						
Låg	32	16	3	3	11	13
Medellåg	41	15	5	5	21	12
Medelhög	45	14	8	5	31	8
Hög	55	18	13	7	37	5
Bostadsort						
Ren landsbygd	36	13	6	6	17	11
Mindre tätort	44	20	5	6	24	11
Stad eller större tätort	46	15	9	6	28	8
Stockholm / Göteborg / Malmö	53	17	13	4	39	5
Nuvarande hem						
Arbetarhem	41	20	5	2	22	10
Tjänstemannahem	51	14	11	8	33	8
Företagarhem	42	8	13	7	28	5
Jordbrukarhem	28	7	0	5	13	15
Yrkesgrupp						
Arbetare	42	19	6	3	25	9
Tjänstemän	50	14	10	7	31	8
Företagare	48	15	11	9	28	5
Medborgare						
Sverige	45	15	9	6	28	9
Annat land	46	33	5	4	21	7
Sverige och annat land	53	24	9	2	35	2

Kommentar: Frågan löd 'Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som...' följt av fem ideologiska beteckningar samt 'Annat'. De fem ideologiska beteckningarna är socialist, liberal, konservativ, feminist och nationalist. Svartalternativen var 'stämmer helt', 'stämmer delvis', 'stämmer inte särskilt bra', 'stämmer inte alls'. Antal svarande i yrkesgruppen jordbrukare är allt för få (7) för att kunna redovisas.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2021.

Då vi inledningsvis fokuserar på hur många som instämmer helt i påståendet att de betraktar sig som minst en av de fem ideologierna kan vi konstatera att det finns skillnader mellan olika grupper vad gäller hur vanligt det är att vara ideologiskt identifierad.

Kvinnor tycks vara något mer benägna att identifiera sig med någon av ideologierna än vad män är. Vidare är det främst personer under 30 år och välutbildade personer som identifierar sig ideologiskt. Dessutom kan man se att detta är vanligare bland boende i Stockholm, Göteborg och Malmö än bland boende i resten av landet. Det är även vanligare att ideologiskt identifiera sig i gruppen tjänstemän och bland personer boende i tjänstemannahem. De grupper där det däremot är särskilt ovanligt att betrakta sig som en anhängare av en ideologi är bland de med lägre utbildning, boende på landsbygden och boende i jordbrukarhem.

Detta visar dock bara hur det ser ut generellt. När vi tittar närmare på vilka ideologer som man identifierar sig med framträder ytterligare skillnader i de olika befolkningsgrupperna.

Socialister, som historiskt haft en koppling till arbetarklassen, tycks också vara vanligare bland personer boende i arbetarhem och som tillhör yrkesgruppen arbetare. Även bland medborgare i ett annat land än Sverige är andelen socialister högre. Desto ovanligare är det att identifiera sig som socialist bland personer boende i företagarhus och jordbrukarhem.

Liberaler, som historiskt kopplats till medelklassen, är vanligare bland boende i företagarhus och tjänstemannahem. Högutbildade och boende i någon av våra tre storstäder är även de särskilt sannolika att identifiera sig som liberala. Däremot är det ovanligt med en liberal identifikation bland de lågutbildade och bland boende i jordbrukarhem.

Konservativ identifikation, som historiskt kopplats till den landägande aristokratin, är vanligare bland män än bland kvinnor och bland de över 65 år. Dessutom något vanligare bland de välutbildade. Däremot är det ovanligare bland personer under 50 år och bland personer med låg utbildningsnivå.

Feminism, som är den vanligaste ideologin att identifiera sig med, är vanligare bland kvinnor än män och bland de under 30 år. Det är även allt vanligare ju högre utbildningsnivå man har. Dessutom är det vanligare bland boende i de större städerna. Däremot är det ovanligare att identifiera sig som feminist bland män, de över 65 år samt de med låg utbildning. Detta gäller även de som bor på landsbygden och de som bor i ett jordbrukarhem.

Nationalist är klart vanligare bland personer som endast har ett medborgarskap, antingen svenskt eller något annat land, än bland personer med flera medborgarskap. Att betrakta sig som nationalist är dessutom vanligare bland män än bland kvinnor och i de högre åldersgrupperna. Dessutom är det vanligare i de lägre utbildningsnivåerna samt bland boende på landsbygden eller i mindre tätorter. Särskilt vanligt är det även bland boende i arbetarhus Desto ovanligare är det att

identifiera sig som nationalist bland de unga och de välutbildade samt boende i Stockholm/Göteborg/Malmö.

Härnäst kommer vi att lämna gruppstillhörigheter och istället undersöka om, och i så fall hur, inställningen till några sakfrågor samvarierar med ideologisk identifikation.

Ideologisk identifikation och politiska förslag

Det är rimligt att anta att ideologi är kopplat till åsikter i specifika sakfrågor. Det vi kan förvänta oss då är att grad av ideologisk identifikation hänger tätt samman med inställningen till vissa, för ideologin viktiga, sakfrågor.

Då socialismen förespråkar solidaritet och jämlikhet kommer vi att undersöka hur graden av socialistisk identifikation samvarierar med inställningen till förslaget "Minska inkomstskillnaderna i samhället". Vi förväntar oss att de socialistiskt identifierade personerna anser att det är ett bra förslag.

Liberalismen värnar individens frihet och förespråkar ofta marknadslösningar. Förslaget som kommer att jämföras med grad av liberal identifikation är "Bedriva mer av sjukvården i privat regi". Ju starkare liberal övertygelse, desto troligare förväntar vi oss att det är att man anser att det är ett bra politiskt förslag.

Konservatismen betonar traditionens betydelse och ett bevarande av rådande ordning samt kopplas ofta samman med tronen (monarki), altaret (kyrkan) och svärdet (försvarsmakten). Vi kommer därför att jämföra grad av konservativ identifikation med inställningen till förslaget "Minska försvarsutgifterna". Förväntningen är att en starkare grad av konservativ identifikation innebär ett minskat stöd för förslaget.

Feminism hör samman med kritik av patriarkatet och förespråkar jämställdhet mellan könen. Påståendet som förväntas samvariera med feministisk identifikation är "Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män". Ju starkare feministisk övertygelse desto troligare att man anser att ett sådant samhälle är önskvärt.

Nationalism kopplas samman med nationell suveränitet och värnande av det egna landets folk. Det politiska sakförslag som antas samvariera med nationalistisk identifikation är "Ta emot färre flyktingar i Sverige". Det vi väntar oss är att en stark nationalistisk identifikation innebär ett tydligare instämmande i förslaget.

Tabell 4 Grad av ideologisk identifikation och andel med positiv inställning till politiska förslag, 2021 (procent)

Ideologi	Politiskt förslag	Ideologisk identifikation				Antal svarande
		Stämmer inte alls	Stämmer inte särskilt bra	Stämmer delvis	Stämmer helt	
Socialist	Minska inkomstskillnaderna i samhället	46	57	74	86	1 367
Liberal	Bedriva mer av sjukvården i privat regi	10	12	14	24	1 313
Konservativ	Minska försvarsutgifterna	24	14	12	8	1 321
Feminist	Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	55	69	90	98	1 347
Nationalist	Ta emot färre flyktingar i Sverige	40	54	78	85	1 333

Kommentar: Frågan löd 'Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som...' följt av fem ideologiska beteckningar samt 'Annat'. De fem ideologiska beteckningarna var socialist, liberal, konservativ, feminist och nationalist. Svartalternativen var 'stämmer helt', 'stämmer delvis', 'stämmer inte särskilt bra', 'stämmer inte alls'. Frågeformuleringen om de politiska förslagen löd 'Vilken är din åsikt om följande förslag?' följt av svartalternativen 'Mycket bra förslag', 'Ganska bra förslag', 'Varken bra eller dåligt förslag', 'Ganska dåligt förslag', 'Mycket dåligt förslag'. I tabellen presenteras den summerade andelen som svarat något av de två svartalternativen 'Ganska bra förslag' och 'Mycket bra förslag'.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2021.

I tabell 4 kan utläsas att de fem ideologierna samvarierar med de fem utvalda sakfrågeåsikterna på förväntat vis. Ju starkare identifikation som socialist desto mer övertygad om att man bör minska inkomstskillnaderna i samhället. Ju starkare övertygad liberal desto bättre gillar man förslaget om att bedriva mer av sjukvården i privat regi. Att minska på försvarsutgifterna är något som anses vara ett allt sämre förslag ju starkare man identifierar sig som konservativ. Ju starkare identifikation som feminist desto mer övertygad är man om att man bör satsa på ett jämställt samhälle. Ju mer man håller med om att man betraktar sig som nationalist desto bättre tycker man om förslaget att ta emot färre flyktingar i Sverige.

Ideologisk identifikation och partisympati

Efter att ha studerat hur graden av ideologisk identifikation samvarierar med grupptillhörighet och inställning i en rad sakfrågor vänder vi nu blicken mot hur den ideologiska identifikationen ser ut för de åtta riksdagspartiernas sympatisörer.

Tabell 5 Ideologisk identifikation bland partiernas sympatisörer, andel som instämmer helt, 2021 (procent)

	Andel 'Stämmer helt' för minst en av ideologierna	Socialist	Liberal	Konservativ	Feminist	Nationalist
Vänsterpartiet	73	51	4	1	62	4
Socialdemokraterna	48	28	3	1	30	6
Centerpartiet	42	7	18	1	31	0
Liberalerna	70	3	53	3	39	11
Moderaterna	40	0	12	14	17	10
Kristdemokraterna	28	0	2	9	16	5
Miljöpartiet	63	19	15	0	53	2
Sverigedemokraterna	34	3	2	11	10	25

Kommentar: Frågan löd 'Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som...' följt av fem ideologiska beteckningar samt 'Annat'. De fem ideologiska beteckningarna är socialist, liberal, konservativ, feminist och nationalist. Svartalternativen var 'stämmer helt', 'stämmer delvis', 'stämmer inte särskilt bra', 'stämmer inte alls'.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2021.

Störst andel ideologiskt identifierade partisympatisörer återfinns bland sympatisörer till Vänsterpartiet, följt av Liberalerna och Miljöpartiet. Lägst andel ideologiskt identifierade partisympatisörer har Kristdemokraterna följt av Sverigedemokraterna.

Nästa fråga som vi söker ett svar på är vilka ideologier som de olika partiernas sympatisörer identifierar sig med. Det är mycket tydligt att det finns ett mönster av samvariation mellan ideologisk identifikation och partisynpati. De som starkt identifierar sig som socialister finns framför allt bland sympatisörerna till de tre rödgröna partierna: Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Desto ovanligare är det bland Moderaternas och Kristdemokraternas sympatisörer.

Liberaler finns framför allt bland sympatisörer till Liberalerna, men även bland Centerpartiets, Miljöpartiets och Moderaternas sympatisörer. De minst liberalt identifierade partisympatisörerna är Kristdemokrater och Sverigedemokrater.

Vanligast att hitta konservativt identifierade personer är det bland Moderaternas och Sverigedemokraternas partisympatisörer, men även bland Kristdemokrater. Däremot finns det knappt några konservativa bland Miljöpartiets, Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Centerpartiets sympatisörer.

Feminist är en ideologisk beteckning som många identifierar sig med och allra vanligast är det bland Vänsterpartiets och Miljöpartiets sympatisörer. Minst vanligt är det bland sympatisörer till Sverigedemokraterna.

Nationalist är något som var fjärde sverigedemokrat identifierar sig som. Däremot är det näst intill obefintligt bland Centerpartiets och Miljöpartiets sympatisörer.

Ideologisk identifikation i Sverige

Avslutningsvis kan vi konstatera att det tycks som att den dödförklaring av de politiska ideologierna som gjorts var förhastad. En överväldigande del av den svenska befolkningen anser att ideologiska beteckningar är något som de, åtminstone i någon utsträckning, betraktar sig som. Något utbrett avståndstagande mot ideologiska beteckningar tycks inte finnas då endast 6 av 100 svarade att de fem beteckningarna inte stämmer alls eller inte stämmer särskilt bra.

Det har också varit tydligt att de ideologiska identifikationerna ser olika ut i olika befolknings-grupper, och dessutom i stora drag följer de förväntningar vi hade givet ideologiernas historia. Ideologier med historiska kopplingar till olika samhällsgrupper hade också större stöd i dessa grupper.

Vidare visade det sig att inställningen till politiska förslag hade ett tydligt samband med ideologisk identifikation, på det vis som vi kunde förvänta oss. De socialistiskt identifierade personerna hyste starkare socialistiska åsikter, de liberalt identifierade personerna instämde i högre utsträckning i de liberala ståndpunkterna, etc. Detta innebär att synen på ideologi som grupper politiska uttryck som tar sig form i politiska sakfrågor tycks få visst stöd.

Avslutningsvis kunde vi konstatera att även de politiska partiernas sympatisörer uppvisar olika, men i hög grad förväntade, mönster av ideologisk identifikation.

Not

¹ Det är viktigt att komma ihåg att ideologiskt oidentifierade i det här sammanhanget endast innebär att man inte betraktar sig som anhängare av någon av de nämnda ideologiska beteckningarna. Däremot är det möjligt att man betraktar sig som anhängare av andra ideologier.

Referenser

- Converse, Philip E. (2006). *The Nature of Belief Systems in Mass Publics (1964). Critical Review, 18.*
- Dagens Nyheter 31 januari 1966. Genom DN Arkivet. <https://arkivet.dn.se/2022-05-13>.
- Denzau, Arthur T. & Douglass North C. (1994). Shared Mental Models: Ideologies and Institutions. *Kyklos. International Review for Social Sciences, 478(1): 3–31.*
- Feldman, Stanely (2013). Political ideology. I Leone Huddy, David O. Sears & Jack S. Levy (red) *The Oxford handbook of political psychology*, 591–626. Oxford University Press.
- Fine, Gary Alan & Kent Sandstrom (1993). Ideology in Action: A Pragmatic Approach to a Contested Concept. *American Sociological Association, 11(1).*
- Freden, Michael (2001). *Reassessing Political Ideologies. The Durability of Dissent.* Routledge.

- Heywood, Andrew (2007). *Political Ideologies – An Introduction*. 4th Edition. Palgrave McMillan.
- Jost, John T., Federico, Christopher M. & Jaime L. Napier (2009). Political Ideology: Its Structure, Functions and Elective Affinities. *Annual Review of Psychology*, 60: 307–37.
- Karlsson, Richard (2021). *Ideologisk identifikation i Sverige*. Valforskningsprogrammets rapportserie 2021:3. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- McLellan, David (1995). *Ideology*. Second edition. Open University Press.
- Oleskog Tryggvason, Per (2021). Ideologisk identifikation och fragmenterade nyhetspubliker. I Ulrika Andersson, Anders Carlander, Marie Grusell & Patrik Öhberg (red) *Ingen anledning till oro (?)*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Svensson, Richard (2019). Partiernas ideologiska positioner. I Ulrika Andersson, Björn Rönnerstrand, Patrik Öhberg & Annika Bergström (red) *Storm och Stiltje*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Tingsten, Herbert (1966). *Från idéer till idyll. Den lyckliga demokratien*. Stockholm: P. A. Norstedt & Söners Förlag.
- Vincent, Andrew (2010). *Modern Political Ideologies*. Third edition. Wiley-Blackwell.

